

ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ АКТОРА ЯК ЗАСІБ ВИЯВЛЕННЯ СПЕЦИФІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ТЕАТРУ

У статті проаналізовано процес формування професійного спілкування майбутнього актора відносно специфічних принципів театрального мистецтва, які визначив К.С. Станіславський. Професійне спілкування актора розглянуто як невід'ємну частину всіх принципів театру. Визначено специфіку театру, що полягає у взаємодії творчих особистостей, яка спрямована на координацію спільних планів творчої діяльності, їх взаємовплив і взаєморозуміння задля досягнення спільного результату.

Ключові слова: театр, актор, взаємодія, спілкування, діалог, сцена, драматургія, режисер, партнер, педагогіка, мистецтво, розвиток, особистість.

Театр, сценічне мистецтво – це могутній засіб різнобічного гармонійного виховання, важливий інструмент розвитку особистості, формування морального клімату в суспільстві. Тому на сьогодні відповідальність кожного художника за результати своєї праці набуває особливого значення. Фаховою підготовкою майбутніх акторів, згідно з основними законодавчими документами України – Конституцією, Законом України “Про освіту”, Національною доктриною розвитку освіти, опікуються мистецькі навчальні заклади нашої держави.

Важливим завданням сучасної театральної педагогіки, разом з вивченням основних закономірностей виявлення природної обдарованості студента, формування його загальної культури, є формування професійного спілкування як провідної характеристики професійної діяльності. Формування професійного спілкування у межах фахової підготовки майбутніх акторів у вищих навчальних закладах невіддільне від формування їх загальнолюдських якостей, від етичного, естетичного, ідейного виховання, формування чіткої громадянської позиції, що базується на принципах гуманізму. Крім цього у майбутнього фахівця має бути виховане внутрішнє бажання постійно розширювати й поглиблювати професійні знання, вдосконалювати уміння і навички професійного спілкування як визначальної фахової характеристики, формувати рівень загальної культури, розвивати естетичний смак, вивчати суміжні мистецтва, пробуджувати стійкий інтерес до самостійного пізнання життєвих явищ і законів мистецтва, яке їх відображає.

Програмою освітнього курсу підготовки майбутнього актора до професійної діяльності передбачається поступове проходження всіх етапів оволодіння професійною майстерністю – від формування елементів внутрішньої й зовнішньої техніки професійного спілкування до створення художнього образу й перевтілення, відповідно до вчення К.С. Станіславського. Його система виховання майбутнього фахівця є науковим теоретичним узагальненням законів реалістичного мистецтва, яке розвивається й

збагачується за рахунок аналізу творчих пошуків і практичного досвіду майбутніх поколінь театральних діячів.

Гуманістичною та естетичною основою для створення системи виховання актора мистецтва переживання, яке вимагає правдивого втілення на сцені “життя людського духу” відповідно до законів органічності і природності, стали для К.С. Станіславського твори О.С. Пушкіна, М.В. Гоголя, О.М. Островського, А.П. Чехова та узагальнений аналіз сценічного досвіду багатьох видатних акторів і театральних діячів. Система К.С. Станіславського спрямована на розвиток органічної природи майбутнього актора й виключає будь-які можливості нівелювання його творчої індивідуальності, відкриває способи повноцінного творчого розкриття й подальшого професійного становлення. Вона спрямована на пошук таких шляхів формування професійного спілкування, які б пробуджували до творчості підсвідомість та емоційну природу людини-актора й допомагали реалізовувати в навчальному процесі принцип “від свідомого до несвідомого”, який трактує розуміння сценічної дії як єдність психічного й фізичного. У процесі створення системи фахової підготовки майбутнього актора К.С. Станіславським одночасно були визначені принципи театру як явища специфічного.

Метою статті є висвітлення ролі професійного спілкування у виявленні специфічних принципів театального мистецтва.

Першим специфічним принципом театру К.С. Станіславський назвав колективність, підкреслюючи, що процес створення продукту театального мистецтва – вистави відбувається зусиллями представників різних професій: музикантів, хореографів, вокалістів, художників, стилістів, дизайнерів, декораторів, бутафорів, столярів, машиністів сцени та багатьох інших. Тому К.С. Станіславський цілком справедливо зауважував, що автором вистави є творчий колектив одностумців, які, будучи об’єднані однією ідеєю, працюють для досягнення спільного творчого результату. Колектив, на думку К.С. Станіславського, повинен бути об’єднаний єдиним світоглядом, єдиними ідейно-художніми переконаннями, єдиним творчим методом втілення художнього задуму.

Зокрема, він визначив, що колективна творчість – це основа мистецтва театру й обов’язково вимагає ансамблю, порушники якого є злочинцями відносно до своїх колег і до справи, якій вони слугують.

Щоб у процесі творчої діяльності зусилля колективу увінчалися успіхом, необхідно повністю використовувати засоби професійного спілкування, які допомагають вирішити безліч творчих і організаційних проблем. Професійне спілкування актора – явище багатоаспектне й реалізовується різними способами і, залежно від об’єкта й мети, набуває різних форм і видів. А саме:

- спілкування з партнерами під час вистави;
- спілкування з глядачами під час вистави;
- спілкування з працівниками допоміжних служб під час вистави;

- спілкування з колегами у процесі репетицій;
- спілкування в колективі.

Професійне спілкування актора в усіх його аспектах відбувається з використанням вербальних, невербальних і оптико-кінематичних засобів. Для втілення наступного специфічного принципу мистецтва театру, його синтетичності, спілкування також є визначальною якістю, оскільки покликане об'єднати всі види мистецтв, надаючи їм театрального звучання. Це можливе завдяки творчій діяльності актора, який є носієм специфіки театру. За визначенням К.С. Станіславського, цей принцип дає можливість актору інтерпретувати той чи інший твір мистецтва, використовувати його як інструмент для здійснення спілкування з глядачем. Отже, наступним принципом театру є невіддільність театру від актора, який є носієм специфіки театру. У наступному принципі театру К.С. Станіславський проголошує дію основним матеріалом театрального мистецтва як вольовий акт, спрямований на партнера з метою вплинути на його поведінку. Але намагатися вплинути на партнера й не спілкуватися з ним неможливо, тому дію можна визначити і як процес мотивованого, активного професійного спілкування актора, в межах якого він виконує певні творчі завдання.

Ще одним специфічним принципом театру К.С. Станіславський називає драматургію як провідний компонент театру, літературну основу майбутньої вистави, що є важливим засобом театральної виразності, джерелом вербального спілкування актора.

За К.С. Станіславським, творчість актора – це основний матеріал мистецтва режисера, тому взаємодії актора й режисера впродовж репетиційного процесу й періоду експлуатації виставами присвячений наступний принцип театру.

Відповідно до твердження К.С. Станіславського, глядач є творчим компонентом театру, основним об'єктом професійного спілкування актора. На його думку, глядач є рівноправним автором вистави, бо завдяки його безпосереднім реакціям на сценічні події формується поведінка акторів у межах того чи іншого твору театрального мистецтва.

Висновки. Отже, формування професійного спілкування майбутнього актора є важливим етапом професійної підготовки, визначає специфічний характер відносин у творчому колективі різних аспектах і напрямках, які сформульовані К.С. Станіславським у принципах специфіки мистецтва театру.

Список використаної літератури

1. Бутенко Э. Имитационная теория сценического перевоплощения / Э. Бутенко. – М. : Культурно-просветительский центр “Прикосновение”, 2004. – 271 с.
2. Гиппиус С.В. Гимнастика чувств / С. Гиппиус. – М. : Искусство, 1967. – 484 с.
3. Захава Б.Е. Мастерство актера и режиссера : учеб. пособ. для спец. учеб. заведений культуры и искусства / Б.Е. Захава. – 4-ое изд. испр. и доп. – М., Просвещение, 1978. – С. 18.
4. Кнебель М.О. О действенном анализе пьесы и роли / М. Кнебель. – М. : ВТО, 1970. – 160 с.

5. Леонтьев А.А. Педагогическое общение / А.А. Леонтьев. – М. : Знание, 1979. – 47 с.
6. Станиславский К.С. Работа актёра над собой. Чехов М.А. О технике актёра : учеб. пособ. / К.С. Станиславский. – М. : ВТО Артист. Режиссёр. Театр, 2003. – 490 с.
7. Станіславський К.С. Збірник творів / К.С. Станіславський. – М., 1955. – Т. 3. – 254 с.

Стаття надійшла до редакції 11.02.2014.

Стадниченко Н.В. Профессиональное общение актёра как средство выявления специфических принципов театра

В статье проанализирован процесс формирования профессионального общения будущего актёра относительно специфических принципов театрального искусства, определенных К.С. Станиславским. Профессиональное общение актёров рассмотрено как неотъемлемая составная часть всех принципов театра. Специфика театра определена во взаимодействии творческих личностей, направленном на координацию общих планов творческой деятельности, их взаимовлияние и взаимопонимание ради достижения общего результата.

Ключевые слова: театр, актёр, взаимодействие, общение, диалог, сцена, драматургия, режиссёр, партнёр, педагогика, искусство, развитие, личность.

Stadnichenko N. Professional communication skills of actoras means of determining the specific principles of the theater

The article deals with the process of formation of the professional communication skills of the future actor regarding the principles of the theatrical art specified by Stanislavsky K.S. Due to the fact that theatrical principles are defined through the professional communication skills of the actors then they are viewed as an integral part of each of the principle. While analyzing role of the communication in implementation of principle that theater is a collective art author of the article views it as an interaction of people targeted at producing common creative plans, interference and understanding for good results achievement. The principle that specifies that theater is a synthetic art underlines the transformational role of actor for all types of arts which comprise the theatrical performance and characterizes him as a holder of the theatrical specificity. The author views the principle that the action is a main material of the theatrical art as a process of professional communication of actor targeted at achieving specific creative target. The dramaturgy while being the literary basis of the performance gives an actor the material for verbal communication and the principle that actor's creativity is characterized as a material for directors' art is viewed by the article's author as a process of continuous interaction of actor and director during the rehearsal period. The claim by Stanislavsky K.S. that the spectator is a creative component of the theater gives an author the reason to carry on a conversation about the nature of the professional communication between actor and spectator during the theatrical performance.

Key words: theater, actor, interaction, communication, dialogue, scene, dramaturgy, director, partner, education, art, extension, personality.